

DOMÁCÍ MÁSLO KROK ZA KROKEM

Čtvrtek, 12. června 2017

Domácí máslo se vzhledem k cenám másla a jeho nedostatku v obchodech stalo poslední dobou velkým tématem. Pokud si chcete na výrobu másla udělat vlastní názor a případně si ho vyzkoušet, mám pro vás kompletní návod se všemi výhodami a nevýhodami, které ho doprovázejí.

Odpovím vám na tři hlavní otázky:

Jak se domácí máslo dělá?

Vyplatí se finančně?

Je domácí máslo chuťově lepší kupované?

Z čeho se dělá domácí máslo. Vzpomínáte si na hlásku na maminek a babiček, která se pronášela a slyšela někdy? Znáte asi takhle: Hlavně mi z toho neudělej máslo! A v tom je celé tajemství. Stačí slyšet tak dlouho, až zhoustne, zhrudkovatí a srazí se, nebo se vlastně spíší oddělí mléčný tuk od podmásli. Z hrudek tuku, které zstanou v nádobě, stačí scedit podmásli a vytvořit pění bočník másla. Každá surovina ne smetana ke slyšení není na výrobu másla potřeba. Při výrobě másla se vždycky vychází z vysokotučné smetany, jako je například ta na slyšení s tučností kolem 31-33 procent, v praxi se však její tučnost pohybuje až kolem 40 %. Takle smetana může být i zakysaná – pak má máslo jemnější kyselou chuť. K nákupu smetany vám dám jednu doporučenou radu. Mnoho značek smetan ke slyšení je stabilizovaných, na obalu je napsáno, že výrobek obsahuje karagenan. Pokud si najdete aspoň slávkou stabilizovanou. Taková smetana se slyší na máslo podstatně hůžší, než smetana nestabilizovaná. Stabilizátor bude oddalovat okamžik, kdy to nadýcháná slyšková hmota vzdá a zhroučí se na máslo. Já momentálně používám první pasterizovanou smetanu Bohemilk, u té jediné jsem stabilizátory neobjevila, na rozdíl třeba od značky Kunín, Madeta nebo Milkin. Domácí máslo krok za krokem

Máte smetanu? Pokud si připravíte mísu, hrnec nebo jinou vhodnou nádobu, slyší, cedník, misku na podmásli a houbičku na utření pracovní plochy poseté kapičkami smetany. Jedině s robotem se třeba i podásli udržet si v kuchyni. A jestli vám vadí mastné ruce, použijte jednoruké mikrotenové rukavice, budeme sahat na máslo. Hotovo? Pusťte stopky, jedeme.

Smetanu na slyšení nalijte do robotu, mísy, hrnce. Slyšte, slyšte, slyšte. Až budete mít polotekutou slyšku, nezastavujte. Slyška v této fázi na slyšení se hodí jako součást krémů a náplní. Za chvíli se slyšky na hustou, tuhou. Ta ková by se hodila třeba na zmrzlinový pohár.

Použijte dál. Až se vám hmota pod metlami začne skládat do těžkých barokních kávek máslového krému, pokračujte. Pak najednou se změní. Dívají se slyška za ztrácet bílou bledou jednotlivý vzhled a začne vytvářet tuhou slyšku na loutlé hrudky v do té doby celistvé hmotě.

Tady zvolněte, pění chází finále. Ne-bojte se, neekají vás dvě vteřiny, které musíte zachytit, abyste neměli kuchyň vimalovanou podmásli. Dostanete dost času udělat si, co se tu děje. Ale vášně uberte plyn. Během chvíle se máslo oddělí od podmásli a v nádobě to začne hlasitě blikat. Teď už slyšíte kousky tuku plovoucí v mléce vypnete slyšku, zjistíte, že je naase scedit podmásli přes cedník do menší misky. Jestli ne, udělat – teď je ta správná chvíle na rukavice, pokud je ho-dlaté použít. Z rodícího se másla zároveň v cedníku vymačkejte co nejvíce podmásli. Je to jako hníst máčkou, poddajnou plas-telínu, taková dospělácká radost v kuchyni, čekla bych. Z vodní smetany na slyšení tvoří podmásli kolem 60 procent, takže z litru smetany dostanete 600 ml báječného podmásli. U nás z něj frčí kakao.

Vyláchněte si mísu, kde jste máslo slyšeli, co nejstudeněji vodou. Pokud si můžete vyčistit vodu s několika kostkami ledu, ale není to nezbytné. Máslo ponořte do studené vody a prohněte ho v ní. Voda se mléčně zakalí, což je známka, že se do ní uvolnila část podmásli uvnějšku v másle. Vodu vylejte, dejte si o misky novou, a celé to opakujte třikrát nebo čtyřikrát, až voda zstává čísta a máslo je tak v podstatě zbavené volného podmásli.

Pokud se ptáte, zda je tohle proplachování nezbytné, pak vězte, že ano a že je hodně. Nepropláchnuté a neprohnuté máslo se jednak rychle kazí, a jednak je jeho konzistence po zatuhnutí v lednici nedobrá. Lístkuje, trhá se, divně se natírá, není to žádná radost. Zbývá naposledy vymáčet vodu z másla a máte hotovo. Zastavte stopky; víc než deset minut to celé zřejmě netrvalo. Chcete-li vyrobit ochucené máslo, udělejte to v téhle fázi, dokud je tvárné a měkké. Můžete ho prohnát s šesnekem, jemnou solí, kořením nebo bylinkami podle vlastního výběru. Tak jako tak nakonec nevhlednou hroudu másla uložíte do masešničky nebo zabalte do folie, uložíte do ledničky a podle potřeby užívejte.

Kolik stojí domácí máslo Pro snadnost výroby vyjdu z 1 litru smetany ke sražení. Ve velkoobchodě momentálně stojí pohodlné litrové balení kolem 100 Kč. V maloobchodní síti je třeba nasbírat několik kelímků po 200 g, které stojí někdy v rozmezí od 15 do 23 korun za kus. 200 g sice není totéž co 200 ml, ale vcelku se to blíží. Takže i při nejlepší a nejlevnější výhodné akci pořídit v obchodě litr sražené lehký minimálně za 75 Kč. Z litru sraženého a lehce sraženého scedíte kolem 600 ml podmáslí. Hrudka másla, která při této akci vznikne, váží kolem 350 g. Jinými slovy je to 350 g domácího másla za 75-100 Kč. Při výrobě na kostku másla se známou matematickou fítkou zvanou trojlenka dostaneme na ceňku 71 Kč. Čili na částku, která je zatím vyšší a sražená než cena másla v obchodě, pokud má lovět a stíhá je u regálu máslo. Jelikož jsem k tomu věc nepočítal spotřebu elektrické energie vody a těch pár minut času, co domácí výroba másla stojí, má s jasnou myslí odpověď: Doma se vyrábět máslo nevyplatí.

Má domácí máslo nějaké výhody oproti kupovanému?

Pokud jsem vám předchozím odstavcem vstříhl mnoho pesimismu do žil, pokusím se to teď razantně napravit. V Hamletovi se tvrdí, že je cosi shnilého ve státě dánském. Ale ono je cosi shnilého i v království českém a jeho chladicích pultech. Už několik let se trápím tím, že kupované máslo a na občasné náhodné výjimky věc nechutná dobře. Lepší se na pusku, zůstává po něm pach, snadno se má na peřivo hned po vyjmutí z lednice zatímco za mých mladých let se vychlazené máslo dalo sotva ukrojit, natož ihned roztírat. Takový malý fyzikálně-chemický zázrak, chtělo by se mi říct. Mléčný tuk je po vytažení z lednice prostě tvrdý a potřebuje vytemperovat na pokojovou teplotu, aby se stal poddajným. Ne jako margarín, který je tvárný, kdykoli si vzpomenete.

Chvilí jsem si dávala pozor na to, co se píše na obalech másla. A je to poměrně zajímavé čtení. To nejlepší máslo se smí na obalu nazývat čerstvé máslo. Je to máslo označené datem spotřeby a není starší než 20 dní od výroby. Poslední dobou dělala toto máslo jen Podbradská mlékárna, vždycky bývalo vyprodané jako první pro mě bylo máslem první volby, pokud už jsem nějaké kupovala. Ale dnes se v podstatě sehnat nedá a i kdyby nevládla máslová hysterie, je čím dál méně běžné. Všechny ostatní výrobky označené jen slovem máslo, případně slovem máslo s jakýmkoli jiným dodatkem, například farmářské máslo, selské máslo, jihoselské máslo, nedávné máslo, horácké máslo, stolní máslo, už podmínkou čerstvosti splávat nemusí a místo data spotřeby mají minimální trvanlivost. Tyhle druhy másla dost často pochází ze zásob strategicky a dlouhodobě uložených v mrazáku, následně rozmražených, znovu prohnutých, v lepším případě kvůli lepší chuti a chuťové směchaných s čerstvým máslem a teprve poté vypuštěných do prodejní sítě. Tato másla mají logicky horší chuť, mně na nich vadí i podivná mazlavost za nízkých teplot. České provozy, pokud je mi známo, je spotřebu másla v letech neměly tak pokročilé technologie, aby dokázaly do výrobního másla vpravit a emulgovat starý, zmražený mléčný tuk. Ale už nějakou dobu se to dělá v Polsku, a taky v Německu a v Belgii. Ale kdo ví, možná už se i k nám staří me tyhle novinky do výroby másla přestávají. Ovšem ze svého nejvíce jsou takové výrobky, které pouze jako máslo vypadají, aniž by slovo máslo měly kdekoli na obalu. Známý například je třeba Jihočeské AB, vy stejné grafické prvky na obalu jako Jihočeské máslo. Tyhle výrobky definici másla nesplávejí ani omylem, buď mají méně mléčného tuku, než je pro máslo povinné, nebo dokonce mohou obsahovat i tuky rostlinné. Je logické, že takový výrobek pak pohromadě musí držet chemické emulgátory, aby z něj netekla voda, kterou je produkt doplněn na potřebný objem. Leckdy mohou ve výpisu látek ve složení následovat i aroma nebo barviva, aby se výrobek ještě víc tvářel jako máslo. Teprve ve chvíli, kdy porovnáte chuť domácího másla s máslem kupovaným, ihned pochopíte, zda jeho výroba v domácích podmínkách za to stála. Jakmile si dáte domácí máslo na jazyk, máslo se rozplyne a jeho chuť zmizí stejně rychle, jako se objeví. Je doslova lehoučké, voňavé a sladké a rozhodně vás nebude obtěžovat žádná vdomí osmdesátiprocentní tuhost nebo tukem olepený vnitřek úst. Je to takový malý zázrak a zároveň návrat k tomu, co je dobré a vodní a co bychom si měli brát zuby nehty před touto částí potravinářského průmyslu, která se zvrhla srovnatelným směrem. **DOMÁCÍ MÁSLA OPROTI KUPOVANÉMU JE CHUŤOVÁ VÝHRA VE VŠECH ASI TAK TISÍC PROCENT.** Každý si pak musí rozhodnout sám za sebe, zda tenhle chuťový zisk převáží nad finančním hlediskem 15 minutami práce. U nás doma rozhodně ano. Tímkrát potvrzeno. Domácí máslo je součástí našeho lednice bez ohledu na máslovou krizi, která zuřila za okny.

FLORENTÝNA